

Lá thư hè Singapore

Tác Giả: Nguy&#n Xuân Xanh
Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 05:22

Thư a các Anh Chị,

Đ&#u tháng 7 v&#a qua tôi (và gia đình) v&#a đi ch&#i Singapore m&#t tu&#n nhân con chúng tôi nghĩ hè. Đây là l&#n đ&#n thăm Singapore sau h&#n 10 năm. Chúng tôi đ&#c g&#p các anh Vũ Minh Kh&#ng và Giáp Văn D&#ng t&#i nhà riêng trong m&#t bu&#i c&#m t&#i và trò chuy&#n thân m&#t. Nh&#ng ngày còn l&#i c&# gia đình đi “ta bà” đ&# tham quan, đi đ&#n r&# c&# chân. Singapore không m&#t đi v&# thu hút mãnh li&#t đ&#i v&#i tôi. Tôi xin ghi l&#i vài &#n t&#ng và suy nghĩ h&#i h&#t g&#i đ&#n Anh Chị, và cũng nh&# t&# góc đ&# Singapore tìm hi&#u xem t&#i sao Trung Qu&#c nh&# th&# mà Vi&#t Nam không nh&# th&#.

(l) Ch&#c nhi&#u Anh Chị ít nhi&#u đã đ&#n Singapore. M&#t ng&#i b&#n tôi t&# Canada b&#o nh&#ng năm đ&#u 80 anh &#y đ&#n Singapore vì công vi&#c, m&#i l&#n đ&#n đó thì tâm h&#n “tan nát” khi nghĩ đ&#n hoàn c&#nh Vi&#t Nam. Singapore ch&# cách Sài gòn 1.45 gi&# bay, gi&#ng nh&# Hà n&#i. Thư mà sao s&# khác bi&#t l&#i kinh kh&#ng th&#?

Ai xây thành ph&# nhà n&#c này? Singapore có nhi&#u ch&#ng t&#c ch&# y&#u Hoa, Malay và &#n. Nh&#ng c&# thành ph&# không h&# có v&# châu Á chút nào, mà nó “Tây” m&#t trăm ph&#n trăm, tr&# nh&#ng khu Tàu, khu &#n nh&# truy&#n th&#ng v&#n còn ti&#p t&#c ho&#t đ&#ng.

Cái c&#m giá đ&#u tiên là đ&#ng ph&# r&#t r&#ng, m&#t đ&# đ&#ng ph&# r&#t l&#n, trong khi di&#n tích c&#a đ&#o qu&#c r&#t nh&#, ch&# 694km², xe c&# ch&#y liên t&#c không k&#t lúc nào (có l&# cũng k&#t đôi chút vào nh&#ng gi&# cao đi&#m), r&#t thông thoáng, không h&# nghe ti&#ng còi xe inh tai nh&# Vi&#t Nam. Trong khi đó TP HCM có di&#n tích 2,095 km² g&#p h&#n 3 l&#n Singapore, đ&#ng xá l&#i r&#t ch&#t h&#p, m&#t đ&# đ&#ng l&#i quá nh&#. Ô tô Singapore ch&#y vù vù nh&# m&#c c&#i, gi&#ng nh&# trong roller coaster, r&#t nhanh, đ&#n 80 miles/ gi&# trong trung tâm, 100 miles ngoài trung tâm. Ai ch&#a quen t&#c đ&# s&# s&# h&#i; nh&#ng m&#t h&#i r&#i th&#y m&#i ng&#i đ&#u lái r&#t đúng lu&#t, chính xác và an toàn. H&# th&#ng đ&#ng giao thông c&#a Singapore là 3D, trong khi h&# th&#ng đ&#ng giao thông Vi&#t Nam ch&# là 2D, hay b&# t&#c ngh&#n n&#ng n&# vào nh&#ng gi&# cao đi&#m. Tôi cho ai thi&#t k&# h&# th&#ng đ&#ng giao thông c&#a Singapore là r&#t thông minh, và không ph&#i d&# thi&#t k&# đ&#c h&# th&#ng đ&#ng xá nh&# th&#. H&# th&#ng đ&#ng giao thông gi&#ng nh&# h&# th&#ng các m&#ch máu ch&#ng ch&#t lan t&#a kh&#p n&#i đ&# đ&#a máu nhanh chóng đ&#n t&#t các b&# ph&#n c&# th&#. Ch&#a nói đ&#n h&# th&#ng tàu đi&#n ng&#m MRT, h&# th&#ng xe buýt c&#a Singapore r&#t h&#u đ&#ng. Không có m&#t h&#

thờ ng giao thông thông minh nhờ thờ , thì không thờ có đờ đờ c thành phờ hiờ n đờ i, trung tâm tài chính, thờ thờ ng mờ i. So vờ i cờ sờ hờ thờ ng cờ a Singapore, thì cờ sờ hờ thờ ng cờ a Viờ t Nam quờ là còn primitive.

Cờ m giác thờ hai là toàn bờ thành phờ đờ u đờ đờ c phờ xanh mờ t cách rờ t thông minh và khoa hờ c. Không có mờ t thờ đờ t nào cờ a Singapore mà không có sờ chăm sóc cờ a bàn tay con ngờ đờ i; không có khái niờ m “đờ t hoang” ở đờ y. Hờ có rờ t nhiờ u chờ ng loờ i cây thích hờ p cho thành phờ , và hờ thờ ng cây xanh nhiờ u thờ ng nhờ rờ ng nhiờ t đờ i, thờ nên mờ ng thiên nhiên đờ y đờ c khờ p nờ i. Cây đờ p, tàn to thờ bóng mát, nhờ ng không quá cao gây nguy hiờ m nhờ các loờ i cây sao Pháp đờ thờ ng lâu đờ i ở Viờ t Nam. Ngờ đờ i ta có ngay cờ m thờ thờ ng đờ chờ u khi ra khờ i phi thờ thờ ng, rờ ng mình đờ ng sờ ng trong thành phờ công viên thờ i mát có bàn tay thờ t kờ và chăm bón tuy thờ t đờ u cờ a con ngờ đờ i. Phờ n thờ n các nờ đờ c châu Á không đờ ý đờ n cây xanh. Lý Quang Đờ u ngay thờ đờ u đờ đã có kờ hoờ ch làm xanh cờ đờ t nờ đờ c nhờ mờ t chờ thờ ng trình thờ n. Ông mờ i chuyên gia cây cờ nờ đờ c ngoài đờ n nghiên cờ u thờ nhờ thờ ng và biờ n pháp, gờ i ngờ đờ i đi tìm khờ p nhờ ng nờ i có khí hờ u gờ n giờ ng Singapore đờ mang vờ nhờ ng giờ ng cây làm giàu cho thờ m thờ c thờ t thờ . 8000 giờ ng thờ đờ đờ c mang vờ Singapore và 2000 trong đờ đã sờ ng đờ đờ c. Singapore cũng giờ i quyờ t thờ n đờ ô nhiờ m không khí rờ t thờ t. Công viên chim, Bird Park, thờ thờ n thờ thờ ng, đờ đờ c đờ t ngay bên cờ nh trung tâm công nghiờ p thờ n Jurong, thờ u không xờ lý khí thờ i thì mờ y con chim kia chờ c sờ không sờ ng đờ đờ c lâu.

Cuờ c xanh hóa cờ a Singapore đờ đờ c lãnh đờ o các nờ đờ c lân bang “bờ t chờ đờ c”: Mahathir xanh hóa Kuala Lumpur, Suharto Jakarta, Marcos Manila, Thanin Bangkok, thờ t cờ vào nhờ ng năm cuờ i 70.

Các công trình văn hóa thờ n thờ thờ ng cờ a Singapore không chờ là dành cho du khách đờ kiờ m thờ n, mà còn đờ giáo đờ c con ngờ đờ i Singapore. Chờ ng hờ n nhờ nhờ ng công trình Công viên chim, Sờ thú, Safari đờ m, Vờ thờ n Bách thờ o, Trung tâm khoa hờ c (Science Center), Lờ ch sờ Singapore (Images of Singapore, mờ t công trình thờ t thờ n thờ thờ ng thờ i khu vui chờ i Sentosa) đờ u có tính giáo đờ c thờ t cao.... Hờ c sinh và thờ y cô Viờ t Nam muờ n hờ c hờ i vờ khoa hờ c, cây cờ , sinh thờ t, thờ ch sờ chờ có nờ đờ c qua Singapore, chờ không nờ i nào ở Viờ t Nam có nhờ ng công trình giáo đờ c cờ thờ và qui mô nhờ thờ . Đờ là nhờ ng công trình thờ n thờ thờ ng mà du khách có thờ tham quan cờ ngày, cờ tuờ n. Thờ t thờ y thờ thờ ng hờ c sinh Viờ t Nam.

Vờ sao vờ i mờ t thờ đờ o quờ c nhờ , khi tách khờ i Malaysia vào năm 1965 chờ có 2 triờ u dân (và hiờ n nay khoờ ng 3.2 dân, cờ ng vờ i ngờ đờ i nờ đờ c ngoài đờ n làm viờ c là 5.1 triờ u), mà Ông Lý Quang Đờ u đờ làm nên thờ ch sờ ? Thờ i thờ thờ o anh hùng, hay anh hùng thờ o thờ i thờ ? Thờ i sao trong khoờ ng 2 thờ p kờ thờ i, Ông Lý Quang Đờ u đờ thay đờ i hờ n nhờ ng thờ t thờ u cờ truyờ n cờ a các dân thờ c sờ ng trên đờ nhờ khờ c nhờ , xờ rác, gây thờ ng thờ n, tính thờ bờ o trong cờ thờ , làm ăn gian đờ i...

Lá thờ hờ Singapore

Tác Giả: Nguyăn Xuân Xanh

Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 05:22

đờ bißn hờ thành nhßng ngßi văn minh, đờ i xß ân cßn và lßch sß vßi nhau? Ông đß tßng bß c đờ pßn taxi dù và tß bán hàng rong trên hờ phß, đờ c bißt trßc các cßng trßng, tß đờ t bò đi ăn vào thành phß gây tai nßn chßt ngßi, tß đờ t pháo vào ngày tßt cß truyßn Trung Qußc gây thißt hßi vß con ngßi và tài sßn. Xây đờng cß sß hß tßng thành phß mßi đờ hßn nhißu thay đờ i thói quen cß hßu cßa ngßi dân. Nhßng ông đß khôn ngoan làm đờ c.

Lý Quang Dißu kß lßi tß khßc nhß cßa ngßi Trung Qußc. Đó là trong chuyßn thăm Trung Qußc đờ u tiên cßa ông tßi Đờ i sßnh đờ c ng nhân dân (Great Hall of the People) năm 1976 tßi Bßc Kinh, ông nhßn thßy có các ßng nhß đờ c đờ t tßi các phòng hßp nßi tißp ông. Mßt sß vß lãnh đờ o đß sß đờng các ßng nhß này. Khi Đờ ng Tißu Bình đờ n thăm Singapore năm 1978, phía Singapore đờ t mßt ßng nhß màu trßng xanh thßi nhà Minh cßnh ghß ông trong phòng hßp cho ông sß đờng. Nhßng ông không sß đờng, có lß ông đß nhßn ra rßng ngßi Hoa ß Singapore đß không còn khßc nhß nßa. Đờ n lßn thăm tißp cßa ông tßi Bßc Kinh năm 1980, tß c bßn năm sau, ông không còn thßy các ßng nhß đờ t tßi các phòng hßp nßa. Vài năm sau ông tißp mßt chính khách khác cßa Trung Qußc đờ c trách kinh tß tßi Singapore, Lý Quang Dißu nhßc lßi vißc các lãnh đờ o Trung Qußc không còn sß đờng ßng nhß nßa nhß mßt đờ u tßt. Nhßng vß khách này tißt lß vßi ông, đó chß là hình thßc thôi, chß các vß lãnh đờ o vßn còn tißp tßc sß đờng ßng nhß trong phòng làm vißc cßa hß!

Singapore vßa là trung tâm tài chánh, vßa là mßt đờ m du lßch hßp đờ n (chßa nói đờ n các chßc năng khác nhß giáo đờ c, công nghß, cßng trung chuyßn vùng). Ngßi ta chß đờ i Singapore sßp tßi sß trß thành trung tâm qußn lý tài chánh lßn nhßt thß gißi vßt cß Thßy Sĩ. Vßi sß dân khiêm tßn 3.2 trißu dân, Singapore có đờ n gßn 12 trißu khách du lßch, gßp 4 lßn sß khách du lßch đờ n Vißt Nam (Vißt Nam dân sß trên 85 trißu, có sß khách du lßch chß khoßng 3 trißu). Ngßi ta bß o rßng 4 (hay 5) ngßi khách du lßch đờ nuôi sßng 1 ngßi Singapore.

Khách sßn mßi xây Marina Bay Sands, có kißn trúc chißc tàu ß phía trên, gißng nhß stonehenge ß A chß đờ ngßm cßnh thßi! Giá ngß mßt đờ m ß đßy khßng 1.000 USD.

Ngay tß đờ u lßp qußc, Ông Lý Quang Dißu đß quyßt tâm làm cho Singapore khác bißt các nßc

thờ giở i thờ ba mät cách triät đä và nhanh chóng, và có tham väng phäi tiän lên thờ giở i thờ nhät. “Mät nhánh cäa chiän läc tôi là biän Singapore thành mät oasis cäa Đông Nam Á, bäi vì näu chúng ta có các tiêu chuän cäa thờ giở i thờ nhät, thì doanh nhân và khách du läch sä sä đäng đät näc chúng ta thành mät bàn đäp cho hoät đäng kinh doanh và các tour du läch trong khu väc.” Tiäp đän là phäi thay đäi hän thói quen cä truyän cän trä cäa hai triäu dân, thông qua giáo däc hä, giáo däc con cái hä trong nhà träng đä có tác đäng lên cha mä, và thông qua luät pháp. Đä đät đäc First World standards trong mät vùng cäa thờ giở i thờ ba, Lý Quang Diäu quyät đänh biän đät näc thành mät thành phä-vän-nhiät đäi, và phäi làm cho nó “säch và xanh” theo đúng nghĩa. Väi xanh và säch, Singapore đã nhanh chóng gây đäc cän täng tät mänh mä cho thờ giở i. Không nhäng giä cho cänh quang xanh, säch, mà ông còn giä cho chính quyän Singapore trong säch. Trong cái bä cäa tham nhäng näng nä cäa châu Á thì Singapore näi lên nhä mät hòn đäo ít tham nhäng nhät, säch nhät.

Singapore läi thờ hiän mät län näa tinh thän “thoát Á nhäp Âu” mà Nhät Bän thờ i Minh Trä đã đi tiên phong. Vì cä chuyän đäi mät đät näc tä thờ giở i thờ ba sang đät näc có tiêu chuän thờ giở i thờ nhät là không đä. Nhäng ý täng cäa Lý Quang Diäu lúc đäu bä xem là không täng. Các phóng viên näc ngoài cäi chänh nhäo nhäng chiän đäch “làm tät” cäa Singapore. Nhäng Lý Quang Diäu tin räng “chúng ta sä là nhäng ngäng cäi cäi sau cùng. Chúng ta sä phäi cam chäu trä thành mät xã häi thô täc hän, khiäm nhä hän, thô bäo hän näu chúng ta không làm nhäng nä läc này đä thay đäi cách säng. Chúng ta chäa đät täi mäc mät xã häi có giáo däc và văn minh, và chúng ta không xäu hä ra säc trä thành mät dân täc nhä thờ trong mät thờ i gian ngän nhät có thờ.”

(II) Bäy giä đän câu häi: Vì sao Trung Quäc làm đäc nhäng kä tích mà Viät Nam thì không? Thờ cä tä, cuäc thăm viäng län đäu tiên năm 1978 cäa Đäng Tiäu Bình thờ i Singapore là cái mäc läch sä hät säc quan träng cho cuäc chuyän đäi Trung Quäc. Ông đã thờ n mät nhìn nhäng thành quä n täng cäa mäy triäu dân Singapore cän cä, thông minh này và đã hät läi khen ngäi ông Lý Quang Diäu. Cuäi chuyän đäi, Đäng Tiäu Bình thờ i: “Phäi chi tôi chä có Thờ ng Häi thờ i (dân sä gäp ba hay bän län dân sä Singapore), thì tôi sä có thờ biän đäi nó nhanh chóng (nhä ông đã biän đäi Singapore). Nhäng tôi có cä mät đät näc Trung Hoa!”

Trong chuyän đäi này Đäng Tiäu Bình đã nghe Lý Quang Diäu “giäng bài” vä läi häi cäa chä nghĩa: “Chä nghĩa Cäng Sän chä thành công näu ông tin räng tät cä mäi ngäng i hy sinh mình cho đäng loäi chä không cho gia đình hay chính bän thân mình. Còn tôi, tôi hoät đäng trên cä sä räng con ngäng i, trai cũng nhä gái, träng nhät lao đäng cho chính bän thân và gia đình hä, và chä trên cä sä đó hä mäi chia sä mät phän thành quä lao đäng cäa hä cho nhäng ngäng i đäng loäi ít may män hän. Đäy là nän täng hoät đäng cäa tôi.” Ông Lý thờ räng các nhà lãnh đäo kä cäu cäa cuäc Träng Chinh cäa Trung Quäc không hiäu gì cä vä kinh tä thờ träng cä, tuy cũng có thờ đã đäc Adam Smith.

Lý Quang Diờu nói: “Nờu Đờng Tiờu Bình không đờn đây (trong nhờng năm 70) và thờy các tờp đờn đờ quờc gia phờng Tây tời Singapore tờo ra sờ phờn vinh cho chúng tời, đờo tờo ngời cờa chúng tời đờ rời chúng tời có khờ năng xây đờng mờt xờ hời phờn vinh, thì ông y sờ không bao giờ (dám) mờ cờa...mờ cờa các Đờc khu kinh tờ miờn ven biờn, đờu cuời cùng đờn đờn viờc cờn cờc Trung Hoa mờ cờa và đờ vào WTO.” Sờ thành công cờa Singapore là thờ đờ “bờo chờng” cho quyờt đờnh mờ cờa cờa Đờng Tiờu Bình.

Nhờng nhờng cờa Singapore và cờa cá nhân ông Lý Quang Diờu lên các nhà lãnh đờo làm chính sách cờa Trung Quờc là rờt to lờn chờa thờ đánh giá hờt đờc. Thờc tờ, các TP mời cờa Trung Quờc là hình nhờ “cờm nhờng” cờa mô hình Singapore cờa Lý Quang Diờu, dĩ nhiên theo cách làm riờng cờa Trung Quờc. Hờt giờng Singapore đờ đờc đờm vờ trờng trên đờt Trung Quờc. Singapore giúp đờo tờo cán bờ, chuyên viên cao cho Trung Quờc trong cuờc chuyờn đời này. Hờng năm Trung Quờc gời 110 – 120 thờ trờng, hay các viên chờc cùng cờp, tờ các thành phờ cờa hờ đờn hờc tờp mờt khờa tờ tám đờn chín tháng vờ quờn lý công và quờn lý thành thờ. Hờ đờc đờy bờng ngay tiờng Hoa. Còn gì hay bờng! Sau đờ hờ đờ thờc đờa và nghiờn cờu tời chờ, và khi vờ nờc, hờ viờt lời nhờng kinh nghiờm hờc tờp tời Singapore. Singapore cũng có nhờng liên doanh xây đờng mờt sờ thành phờ kiờu mờu, trong đờ có thành phờ sinh thái Thiên tỳn. Hai bên có mờt y ban hờn hờp hờp thờng nghiờn, cờp phó thờ tờng.

Kờ ra nhờng chi tiờt trên là đờ minh hờa phờn nào sờ đờn thân cờa Singapore và Ông Lý Quang Diờu vào Trung Quờc thờ nào đờ giúp lãnh đờo Trung Quờc thờc hiờn quá trình chuyờn đời kinh tờ và xây đờng đờt nờc. Lý Quang Diờu đờc xem là Tutor cho giời lãnh đờo Trung Quờc, và có quan hờ rờt mờt thiờt, hiờu biờt Trung Quờc rờt sâu sờc. Nhiờu Tờng Thờng Mờ đờ gờp Lý Quang Diờu trờc, đờ nghe ý kiờn cờa ông vờ Trung Quờc, rời mời đờn thỏm Trung Quờc sau. Đời vời Trung Quờc, sờ hờp tác vời Singapore là mờu đờm lời lòng tin đời vời thờ giời cho công cuờc đời mời cờa Trung Quờc. Còn đời vời Singapore, ông Lý Quang Diờu giúp Trung Quờc là nhờm có đờc mờt chân trên chuyờn xe tờc hành Trung Quờc vào thờ kờ 21 mà ông bờo sờ là thờ kờ Trung Quờc. Và ông đờ thú nhờn đờ đờt đờc đờu đờ. Thờ còn chân thờ hai cờa Singapore ông đờ đờ đờ? Hờ Hoa Kờ: “Sờ phờn cờa chúng tời không chờ tùy thuờc vào đờu gờ xờ y ra Hờ Mờ trong trờt tờ mời ngày hôm nay này.” Đờ mờt mình vời Trung Quờc ông sờ có ngày bờ cờp ỏn thờt mờt.

Còn vờ cách tuyờn chờn nhân sờ Hờ Trung Quờc, ông Lý Quang Diờu nhờn xét rờng, sau cuờc cách mờng văn hóa, Đờng Cờng Sờn Trung Quờc trờ lời mô hình tuyờn đờng cờa vua chúa thuờ xờa: chờn lờa qua tài năng, qua hờc lờc, sát hờch. Mời thờ sinh đờu có hờ sờ hờc lờc tờ đờu. Và sờ xét duyờt đờ bờ nhiờm đờa trên hờ sờ đờ. Cho nên thờ hờ lãnh đờo sau đờu đờc hờc cao hờn thờ hờ trờc. Bờy giờ có cờ nhờng thờ trờng có bờng Ph.D, và mờt sờ trong hờ có bờng MBA cờa các trờng đời hờc Mờ.

Trung Quác làm đác nháng kát tích là vì lác láng cáa Đáng Tiáu Bánh là lác láng đái mái, sau khi Mao qua đái và “bán bán ngái” bá xá, lác láng mao-ít đã cáo chung. Các nhà lãnh đáo mái cáa Trung Quác muán đán táy tá vái quá khá cáa cách máng văn hóa đã gây quá nhiáu đau khá. Đáng là ngái đã dám đán táy tá vái chá nghĩa Cáng Sán, theo lái Lý Quang Diáu; và đó chính là mát bác đái nháy vát cáa lãnh đáo Trung Quác vá mát tá táng. Há có ká váng đáa đát nác tián lên khái sá lác háu đá thiát láp lái đáng cáp cáa dân tác đã bá mát đi hàng tháká. Đáng sau há là đáng tro tàn không có gì đá luyán tiác. Trong ká hoách đái mái, Trung Quác có Singapore làm mô hình đá hác hái cá thá, và có Lý Quang Diáu làm ngái háng đáo bên cánh cho cuác hành trình.

Còn Viát Nam, đác thù tình hình đã khián không có mát lác láng đái mái rõ ràng nào cá. Nháng ngái cũ hôm qua tián hành cuác đái mái hôm nay. Không có mát sá đán táy tá vá tá táng và mát sá ‘thay ca’ vá nhán sá nhá Trung Quác; quá khá cá mãi là ‘thiên liáng’ và trá thành ‘đáp khúc chính trá’ thay cho nhán thác mái trong thái ká cán thiát có nháng thay đái sâu sác và triát đá ; thiáu váng ý chí ván lên thát mánh má đá má đáng. Cho nên đái mái là không triát đá, náu không muán nói là náa vái. Đái mái Viát Nam không vì đái mái nhám ‘lát xác’ thác sá đá đáng lái cháng cũ cáa quá khá và má ra mát cháng mái trác tình hình mái cáa thá giái. Mà Đái mái cáa Viát Nam nhám báo vá cái cũ nhiáu hán. Các nhà lãnh đáo Viát Nam có thá hác Singapore, có thá đác Lý Quang Diáu giúp đá nhiáu hán, nháng há không có đáng cá mánh má, ván còn nhìn lái phía sau đá luyán tiác. Há không hác mô hình Singapore á ngay trác mát và kho tàng tri thác cáa Lý Quang Diáu nhá lãnh đáo Trung Quác đã làm. Lý Quang Diáu cho ráng, nháng ngái lãnh đáo Viát Nam có thói quen cá háu cáa ‘chián tranh du kích’, không ai nghe ai, không táp trung, chính quy, thiáu mát lãnh đáo mánh, và há rát nghi ngángái nác ngoài. Thá táng Phám Văn Đáng, do thái cuác báy giá, cháa phái là ngái cáu thá, ông đán Singapore sau 1975 vái tá thá cáa ngái chián tháng và ngái cáng sán tá hào, ông cháa tháy cái to lán cáa Singapore và nhuác hác hái, cái lác háu cáa khái xã hái chá nghĩa, ông ván còn áo táng vá Chá nghĩa xã hái trác khi đát nác rái vào cuác kháng hoáng nghiám tráng sáp đán. Cuác gáp gá đó không đá lái nháng ná táng đáp Lý Quang Diáu, nhá cuác gáp gá vái Đáng Tiáu Bánh đã làm, cháa nói làm mách lòng chá nhà là khác. Phái đái mái năm sau, khi Viát Nam bá cô láp, kháng hoáng, suy yáu nghiám tráng, Thá táng Võ Văn Kiát mái là ngái đán vái Lý Quang Diáu vái tá thá thát sá cáu thá. Và cũng chá lúc đó ông Lý Quang Diáu mái có cám tình vái lãnh đáo Viát Nam. Táng bí thá Đá Mái, tuy không phái là ngái hám há đái mái, nháng cũng đã có ý muán áp đáng mát sá ý táng cáa mô hình Singapore nháng rái ngái ta bàn bác cho nó tan bián đi; chính ông đã cho đách các bài phát biáu cáa Lý Quang Diáu và phá bián đáu tiên tái Viát Nam.

Ngái Singapore và nác ngoài vào làm ăn gáp phái nháng khó khăn không đáng có. Viát Nam không muán hác hái cái mái thát sá, mà chá muán tá biên tá dián và tá hào vá mình là chính, loái bá tát cá nháng gì mình không áa, bá giái hán trong tám nhìn, khác vái tinh thán đái mái, cáu thá và sá nhìn xa cáa Trung Quác. Thái đá đó tá hái mình, tá che mát mình, giáng nhá thái đá tá cao tá đái cáa vua quan Viát Nam xáa khi nhìn ngái nác ngoài đán muán làm ăn vái Viát Nam. Cái đuái sam kia ván cháa bá xán, và ván cá mác dài ra vào thá ká 21 này. Chính

sách tuyán chán nhân sá cáa Viát Nam cũng không dáa trên tài năng, hác lác, mà chá dáa trên quan há, vây cánh, ‘tính truyán tháng’, óc váng lánh phác tùng đá chịu lòng cáp trên, và cáp trên chá muán nghe nháng gì mình thích tá cáp đái, hay dáa trên sá ‘mua quan bán chác’. Trong khi phán lán các thá tráng, tánh tráng á Trung Quác đáu là nháng ngái trá tuái, hác hát cáp ba, thì á Viát Nam giái này là nháng ngái cám quân trác đây trong quân đái. Ông Lý Quang Diáu đá nghá vái Thá táng Kiát và bá sáu cáa ông là nên bá nhiám các chián sĩ lão thành vào các chác vá tá ván và đáa nháng ngái trá, nhát là nháng ngái trá có khuynh háng má cáa kinh tá sang pháng Tây lên đá trách công viác hàng ngày. Ông Lý Quang Diáu cho ráng, Viát Nam cán cái bá chiác áo chát cáng sán, thì há mái tián nhanh và uyán chuyán đán tháng lái. Lý Quang Diáu nhìn tháy tiám năng cáa ngái Viát Nam qua cuác chián tranh gian khá, và sá thành đát cáa Viát Kiáu á Má và Pháp, đó phái là nháng đáiu nhác nhá ráng dân tác này là dân tác có nháng phám chát tuyát vái.

Không có quyát tâm đái mái đá đáa đát nác nhanh chóng hóa ráng thì cũng sá không có chính sách nhân sá đúng đán, trong sáng và phù háp vái nhu cáu. Nhân tài bá bác hái, bá loái khái sán chái và không đác cáng nghe. Ngáa giái đã hát trong chuáng.

Ngái Trung Quác đã xóa đác nháng háu quá cáa cuác cách máng văn hóa, cáa bác tranh mà Mao Trách Đông đã muán vá áp đát lên lách sá 5.000 năm cáa Trung Hoa, phác hái lái DNA cáa dân tác. Còn Viát Nam, cháng biát DNA bán nghìn năm văn hián có còn nguyên ván hay không trác sá băng hoái nghiêm tráng và kéo dài hián nay cáa xã hái?

(III) Sau cùng tôi xin nói thêm đôi lái vá Lý Quang Diáu. Ông là mát con ngái không phái không có tranh cãi. Nhiáu ngái dân chá không chia sá mát sá quan điám cáa ông. Ông xem cuác xây đáng Singapore là mát “cuác cách máng xã hái báng nháng bián pháp hòa bình”, và không bao giá đi chách khái mác tiêu đó. Ông tánh nhán mình là ngái theo Kháng giáo: “Tôi không bá ràng buác bái lý thuyát, nháng sá giáo đác cáa tôi trong mát gia đánh kéo dài ba thá há làm cho tôi trá thành mát ngái theo Kháng giáo không ý thác. Niám tin Kháng giáo thâm nháp vào tôi, ráng xã hái chá hoát đáng tát khi mái ngái đáu nhám trá thành ngái quân tá.” Ông tin vào đáo ‘ngũ tháng’ cáa Kháng tá. Tá thá giái quan này, ông đát quyán lái đát nác lên trên quyán lái cá nhân, đát náng vai trò cáa mát nhà nác mánh và áu viát đá gán giá trát tá. Nháng thành quá mái là sá bián minh cho nhà nác đó. Ngái ta có thá bián minh sá kiám soát tái đa cáa nhà nác và sá loái bá đáa nguyên chính trác ná thiát, vì án đánh và phát trián. Nháng rái ngái ta phái cháng minh báng thành quá cáa hành đáng. Không có thành quá táng áng, anh chá là ká tham quyán vô đá. Náu quyán lác chá vì quyán lác, đát nác đá rái vào chá nghĩa ích ká, bè phái, tham nháng và láng đán. Lý Quang Diáu không xem mình là ‘soft authoritarian’ nhá mát sá ngái á pháng Tây xem ông, bái vì ông có kát quá đá bián minh, và kát quá là rát thuyát phác; và các chính sách cáa ông cá bán đán năm đáu đác cá tri cháp thuán lái vái mát đá không đái 60 phán trăm. Vái quan niám Kháng giáo, ông đát náng trách nhiám cáa nháng ngái lãnh đáo: “Chúng ta đáng bao giá quên ráng chúng ta, nháng tinh hoa đác giáo đác theo

họ th họ ng giáo d họ c Anh, ch họ x họ ng đáng v họ i v họ trí chúng ta bao lâu chúng ta có năng l họ c ph họ c v họ xã h họ i.” Tr họ c khi r họ i đ họ i h họ c Frizwilliam, Cambridge, Anh, n họ i ông đã h họ c 4 năm ngành lu họ t và đã t họ t nghi họ p v họ i h họ ng Double Starred First Class Honours đ họ tr họ l họ i Singapore h họ t đ họ ng, Lý Quang Di họ u trong m họ t bài di họ n văn đã kh họ ng đ họ nh quy họ t tâm s họ t đá c họ a mình: “Chúng ta ph họ i đ họ p đ họ ni họ m tin r họ ng chúng ta là th họ p kém và s họ luôn mãi th họ p kém so v họ i ng họ i châu Âu.” Ông đã h họ c đ họ c s họ s họ ng chung hòa bình c họ a các ch họ ng t họ c khác nhau t họ không qu họ c gia nào khác h họ n là Th họ y Sĩ đ họ làm mô hình s họ ng chung cho các s họ c t họ c họ a Singapore sau này.

Ông t họ ý th họ c v họ c làm ph họ c v họ cho s họ nghi họ p họ a nhân dân Singapore m họ c cho nh họ ng l họ i ch họ trích: “Đi họ u mà gi họ i đ họ c gi họ th họ gi họ i ph họ ng tây không hi họ u là cu họ i cùng tôi không quan tâm h họ đánh giá tôi th họ nào. Tôi ch họ quan tâm nhân dân mà tôi lãnh đ họ o đánh giá tôi th họ nào.”

Tri họ u đ họ i Lý Quang Di họ u có th họ cũng s họ không v ịnh v họ n. Ông nói: “M họ i h họ th họ ng c họ n đ họ c xét l họ i theo th họ i gian. Không h họ th họ ng nào t họ n t họ i v ịnh v họ n. Các đ họ u ki họ n thay đ họ i, nh họ ng thi họ u sót trong h họ th họ ng phát tri họ n quá m họ c, lúc đó ng họ i ta c họ n ph họ i xem xét l họ i. Anh không th họ nói đó là m họ t nguyên lý ph họ quát có giá tr họ v ịnh c họ u.” và “Đó là nhi họ m v họ c họ a th họ h họ hi họ n t họ i và t họ ng lai c họ a giai t họ ng lãnh đ họ o có nhi họ m v họ thay đ họ i và tu ch họ nh h họ th họ ng khi xã h họ i và công ngh họ thay đ họ i.” Dù sao Lý Quang Di họ u cũng s họ đi vào l họ ch s họ nh họ m họ t “ng họ i cha l họ p qu họ c” b họ t t họ c họ a Singapore.

Ông không tin vào Th họ ng đ họ , mà tin vào thuy họ t ti họ n hóa c họ a Darwin. Singapore có l họ là s họ minh h họ a hùng h họ n cho thuy họ t ti họ n hóa này: thích nghi đ họ t họ n t họ i, m họ t cách thông minh. Ông không làm nô l họ cho m họ t ý t họ ng giáo đ họ u nào. Ý t họ ng nào không phù h họ p, ông v họ t nó đi và tìm ý t họ ng khác. Ông là m họ t ng họ i th họ c đ họ ng. “Tôi đ họ i b họ t các ý t họ ng, mi họ n là chúng đ em l họ i k họ t qu họ . N họ u không, tôi nói, xem này, ý t họ ng này có th họ nghe hay đ họ y, nh họ ng thôi chúng ta hãy đi tìm cái gì khác h họ t đ họ ng có hi họ u qu họ đi”. Đ họ u ông là m họ t ‘v họ n n họ m ý t họ ng’. Có ng họ i lý t họ ng hóa ông khi nói r họ ng, t họ i mi họ ng đ họ t Kh họ ng t họ c họ a ông, Plato và Machiavelli g họ p g họ nhau, và Lý Quang Di họ u chính là m họ t ‘Machiavelli châu Á’.

V họ s họ thành công c họ a Lý Quang Di họ u: ông có l họ thành công là vì Singapore là m họ nh đ họ t nh họ , dân s họ lúc đ họ c l họ p ch họ 2 tri họ u ng họ i; nh họ ng ông ch họ c s họ g họ p khó khăn h họ n v họ i m họ t đ họ t n họ c dân s họ đông vài ch họ c tri họ u ng họ i. L họ c l họ ng đ họ i l họ p và b họ o th họ s họ đông đ họ o và s họ có th họ lo họ i ông ra kh họ i cu họ c ch họ i. Cũng may m họ n cho ông. Trong ch họ ng m họ c này, th họ i c họ đã t họ o anh hùng. Dĩ nhiên đ họ u ng họ c l họ i cũng đ ứng.

Th họ a các Anh Ch họ , b họ c tranh trên nói v họ Singapore, Lý Quang Di họ u, Đ họ ng Ti họ u Bình, Trung

Lá thư về Singapore

Tác Giả: Nguyễn Xuân Xanh

Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 05:22

Quä, Viät Nam nhìn từ góc độ Singapore chắc chắn có sự điäu chỉnh, tôi mong những anh chị em hiểu tình hình Singapore hơn tôi, những anh chị đã từng sống ở đó, anh Võ Tá Hân và các bạn của anh chị mong họ có thêm ý kiến, hay các anh Việt, Long, Dũng từ góc độ Mỹ, và nhiều anh chị khác có nghiên cứu những vấn đề này.

(IV) Cuối thư, xin mách thêm: các Anh Chị nào muốn thay đổi “ngäc xá ở Phố” có thể đến thăm “Chùa rừng Phố”, vì họ có lưu trữ một chiếc răng Phố và nhiều xá ở Phố khác. Ngôi chùa 5 tầng này cũng rất hiện đại như chính Singapore vậy. Chùa đã góp nhiều di tích Phố giáo châu Á quý báu. Còn ai muốn ăn chay thì xin đến khu Mustafa, ở đó có rất nhiều nhà hàng chay ở Đä và Đä Loan. Còn ai muốn thưởng lãm đồ ăn Tây Sĩ, xin hãy đến nhà hàng “Marché” ở Somerset 313, Orchard Road, rất thơm cúng và thanh lịch, trang trí bóng toàn gương và theo kiểu Tây Sĩ. Singapore có nhiều nhà sách lớn tuy nhiên để mua sách vẫn nên ghé yêu sách: Borders (Mỹ), Kinokuniya (Nhật, nằm ngay trong đại siêu thị Takashimaya, Orchard Road), hay một nhà sách lớn khác (PAGEONE) ở khu mua sắm Vivo gần khu vui chơi Sentosa. Những người mua vô tình nhận được, phần lớn trình độ văn hóa cao của người dân Singapore. Sách vở bày bán có thể còn nhiều hơn ở Mỹ, để tất cả các chủng loại ai tri thức trên đời.

Thư đã khá dài. Xin tạm ngừng bút. Cảm ơn các Anh Chị.

Thân ái,

Nguyễn Xuân Xanh